

Jagt på statens arealer i Thy

Konsortiejagt i Lodbjerg og Hvidbjerg plantager

Af Mie Buus, Frøstrup

Denne artikel er blevet til på baggrund af undersøgelsen "Jagtens kommerialisering i Thy – fra livsform til markedsøkonomi." En undersøgelse, der blev støttet af Kulturarvsstyrelsen, som Museet for Thy og Vester Hanherred foretog i 2007 på baggrund af planerne med oprettelsen af Nationalpark Thy.

Jagten på statens arealer i Thy er organiseret i en række jagtkonsortier, der hver især har ind-

gået en kontrakt med Skov- og Naturstyrelsen Thy om leje af jagten. Det drejer sig i dag om 23 hovedjagtlejere og ca. 250 medinteressenter. Hertil kommer så et varierende antal gæster, som konsortierne selv administrerer; men fra Skov- og Naturstyrelsen Thy regner man med, at omkring 1500 jægere hvert år driver jagt på området. Indtægten fra jagtlejen knap 5 mio. udgør for statskovvæsnet et væsentligt bidrag

Jagtselskab på "Brændgård" i Ydby 1952 i anledning af optagelsen af filmen "Røven fra Boddum Bæk", forfattet af Hans Bakgaard, der sidder forrest i midten af billedet.

Bagerste rk. fra venstre: Aage Bakgaard, Ingv. Søndergaard, Regnar Hedegaard, Gravers Steffensen, Per Andersen, Valdemar Jensen, Jens Peter Frederiksen. Midterste rk. fra venstre: Emil Bakgaard, Chr. Daniel Larsen, Carl Thøgersen, Chr. Nielsen, Marius Søndergaard, Niels Rokkjær, Per Henriksen.

Forreste rk. fra venstre: Chr. Christensen, Niels Christensen, Hans Bakgaard, Anders Hodsager, Chr. Jensen, Frederik Frederiksen. Navne oplyst af Villy Christensen, Gl. Bedsted og Ida og Anker Frederiksen, Istrup

til driftsøkonomien. Jagtterrænet der udgør ca. 9500 ha. består hovedsageligt af plantager og hederealer. Da området rummer en betydelig bestand af råvildt og kronvildt er jagten særdeles attraktiv.

I dag udbydes et jagtlejemål for et vist areal for en femårig periode med mulighed for forlængelse med yderligere en femårig periode. Mindst hvert tiende år skal en jagt altså udbydes, og ingen har således "patent" på et jagt-areal.

En del af disse jagtkonsortier har en lang og traditionsrig historie. Oplysninger herom stammer fra diverse jagtlejekontrakter, jagt-journaler, dagbøger, breve, avisudklip osv. En stor del af dette materiale er velvilligt stillet til rådighed for undersøgelsen fra jagtkonsortier-nes arkiver, ligesom der er brugt kildemateriale fra lokalhistorisk arkiv for Thisted Kommune i Hurup og Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg. Endelig indgår en række interviews med konsortiejægere som baggrundsmateriale for såvel undersøgelsen som denne artikel.

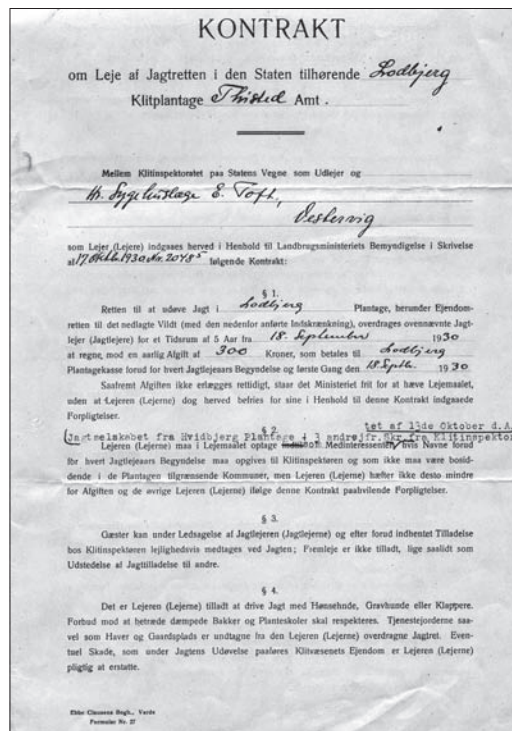
Jagten og samfundet

Jagten afspejler på mange måder den udvikling der har fundet sted i samfundet generelt gennem det sidste 100 år; men den er også en vigtig kommentar til den udvikling der har fundet sted i Thy, hvor jagten altid har spillet en vigtig rolle.

De første jagtkonsortier i Thy blev dannet i begyndelsen af 1900 - tallet, og konsortiejagt er i dag den mest udbredte form for jagt i området; men sådan har det ikke altid været.

Går vi tilbage til tiden omkring 1900, var jagt en del af fiskeriets livsform – ligeledes for de husmænd og småbønder, der boede op til de store områder af klitter og heder, der stadig dengang prægede store dele af landskabet i Thy.¹

Med anlæggelsen af plantagerne opstod der en anden form for jagt, og en ny type jægere lejede sig ind på jagten i Thy. Den store interesse for jagt voksede frem i takt med en stigende interesse for naturen generelt. En interesse der til dels har baggrund i industrisamfundets fremvækst og behov for fritid.

Illustration af jagtlejekontrakt for Lodbjerg plantage 1930. Kontrakten beskriver forholdet mellem lejer og udlejer og gælder for fem år. I 1930 var kontrakten på et par sider, i dag er det et lille hæfte.

Fritidsjagten er et produkt af den udvikling. Jagten er de seneste år blevet voldsomt kapitaliseret i takt med, at oplevelsesøkonomien sætter natur og oplevelse i centrum for en markedsgørelse af hele den rekreative sektor. Det er dog også en udvikling, der har sat jagten under pres fra andre sektorer af den oplevelsesøkonomi, der retter sig mod brug af naturen. I Thy vil dette pres formentlig stige i takt med at Nationalpark Thy trækker flere og forskellige naturbrugere til området. I den situation vil jægerne få brug for at argumentere og forhandle med de andre brugere af Nationalparken.

Staten som udlejer af jagten

Klitplantagerne i Vestjylland blev anlagt som et led i bekæmpelsen af sandflugten. Ved sandflugtsloven af 1867 blev det bestemt at staten

alene skulle bekoste beplantningen – hidtil havde amterne også været inddraget i arbejdet. Samtidig blev staten ejer af jorden. Når staten ejede jorden i klitplantagerne, havde den naturligvis også jagtretten og ret til at leje den ud. De første plantager blev anlagt omkring 1878. Det var Klitvæsenet der stod i spidsen for det praktiske dæmningsarbejde, og mange af de lokale embedsmænd drev jagt på klitarealerne og i de nyanlagte plantager.

Jagten i klitplantagerne blev udlejet efterhånden som plantagerne voksede til, og man fandt ud af jagten kunne indbringe penge til bl.a. aktiviteter i forbindelse med sanddæmpningen, der var en kostbar affære. Et andet incitament til at udleje jagten, var at gøre det vanskeligt for den traditionelle og ret beset ulovlige jagt udøvet af egens fiskere og husmænd. En måde

Postkort fra handelsrejsende Chr. Fog, Thisted, til plantør Eskesen i Hvidbjerg, juni 1908. Bemærk påskriften: "Til venlig ihukommelse hos min ven Plantøren derude vestpå!"

at dæmme op for denne færdsel var at leje jagten ud. Klitvæsenet blev jagtudlejer og der blev udfærdiget standardiserede jagtkontrakter. De ældste jagtkontrakter mellem Klitdirektoratet og private lejere af jagten, kan dateres tilbage til de første årtier af 1900. Det drejer sig eksempelvis om jagten i Hvidbjerg klitplantage, som udlejes første gang i 1915. Hvidbjerg klitplantage blev anlagt i 1892 og er på ca. 1.400 ha. Da jagten blev lejet ud, var plantagen stadig ung - uden høje træer. Tæt på Hvidbjerg klitplantage ligger Lodbjerg klitplantage der er anlagt i 1923 og dermed den yngste plantage. Lodbjerg klitplantage er på ca. 1100 ha.

De første jagtkontrakter

På den første jagtkontrakt for Hvidbjerg plantage står bogtrykker Carl Hohlenberg som lejer. Han boede i København; men havde sommerhus i Lyngby i Thy. Fra 1920erne og 30erne finder man adskillige eksempler på indgåede jagtkontrakter. Foruden Hvidbjerg er der lejekontrakter på Stenbjerg, Tvorup, Nystrup, Rønhede og Hjardemål. Det var jægere fra Thisted eller som oftest fra større byer udenfor Thy - i flere tilfælde fra København.

Reglerne for jagten var sat op i standardkontrakter på et par sider, som blev udfærdigede af Klitinspektoratet (senere benævnt klitdirektoratet). Kontrakterne var detaljerede og gav nøje retningslinjer for jagten og dens udøvelse. Lejeren måtte ifølge de ældste Hvidbjerg-kontrakter tage 10 medinteressenter med i jagten; men i 1925 bliver antallet halveret til 5, da der på dette tidspunkt blev oprettet en kontrakt for det nye Lodbjerg område alene. Enhver jagt skulle anmeldes plantøren, ligesom medinteressenterne skulle godkendes af klitplantøren. En bestemmelse sagde at medinteressenterne ikke måtte være bosiddende i de plantagen tilstødende kommuner. Det var formodentlig for at undgå, at de lokale jægere, der havde lettere adgang til terrænet, skulle have en fordel i forhold til de andre medinteressenter.

Jægerne måtte naturligvis ikke betræde de dæmpede klitter, og jagtudøvelsen måtte ikke forårsage skade på de planteskoler, der hørte til plantagerne. Til gengæld måtte lejeren indføre

Pladshjort ved Uglkjær, også kaldet "Murermeister Kjar". Derfor fik den store hjort navnet "Murermesteren". Foto Niels Erik Thøgersen ("Niller")

og udsætte vildt i plantagen efter behag. Ved kontraktens udløb skulle der indbetales et beløb til at udsætte vildt for i plantagen. Tobaksrygning var af gode grunde forbudt på grund af brandfaren og overtrædelse medførte bøder og udelukkelse af jagtselskabet.

Kontrakten regulerede selvfølgelig beskyddingen af vildtet. Vildtbestanden måtte kun beskydes med mådehold, og det var ifølge kontrakten klitdirektøren, der definerede dette mådehold. Han var berettiget til at skride ind og standse jagten på visse arter af standvildt, hvis han mente jagten var for hård. Senere kontrakter nævnte specifikt, at råvildtet kun måtte beskydes med mådehold. Til gengæld måtte lejeren gerne udsætte vildt i plantagen dog ikke hjortevildt – ej heller kaniner, eger eller rovdyr.

De første plantører var ikke i alle tilfælde begejstrede for at jagten nu blev lejet ud i klitplantagerne. I et brev til Klitinspektoratet den 25.01.-1930, da Hvidbjerg-konsortiet atter

beder om at få kontrakten fornyet, henstiller plantør Madsen i Hvidbjerg til direktoratet, om ikke at forny kontrakten. Ikke fordi han var utilfreds med lejeren; men: *jeg som formentlig alle andre plantører foretrækker selv at administrere jagt og fredning i plantagen.* Direktoratet foretrak imidlertid at sidde henstillingen overhørig, og man fortsatte med at leje jagten ud.

Krybskytteri

En del af plantørens arbejde var naturligvis at holde opsyn med jagten i klitplantagerne – både den lovlige og navnlig den ulovlige jagt. En af de plantører som vi kender bedst, fordi han har efterladt en omfattende korrespondance som i dag ligger på Statens arkiver i Viborg, er Kristian Ravn. Plantør Ravn beskriver i et brev til Klitdirektoratet i 1947, hvilken almindelig foreteelse ulovlig jagt var i plantagerne.

Som tidligere ofte meddelt er jagtovertrædelser, specielt natjagt og krybskytteri en ganske normal og daglig foreteelse på disse egne.¹¹

Ravn fortæller videre, at han har udøvet ”den begrænsede politimyndighed” overfor en række tilfælde af natjagt og lurejagt, dvs. jagt langs plantagens grænser. Ordningen har betydet, at lurejagten, der før fandt sted både om morgenen og aftenen, dog er aftaget en del.

Plantør Ravn beklager ligeledes den fuldkomne mangel på respekt for jagtlovens bestemmelser, der bevirker et udstrakt dyrplageri. Fra sommeren 1947 kan han nævne nogle eksempler: 1 råbuk fundet med bortskudt bagløb. En ildersaks fundet med fodknogler af ræv. Han har fra andre år talrige dokumenterede eksempler.

Om politiets indsats beklager Ravn det manglende initiativ og indsats i forhold til at skride ind, når jagtloven bliver overtrådt. Højest kan der blive tale om kontrol med jagttegnet skriver han i brevet.

Den omtalte fodknogle findes i dag på Jagt- og Skovbrugsmuseet, hvor den indgår i samlingerne, som et eksempel på en udbredt brug af fangstredskaber, som stadig fandt sted i Thy i 1947.^{III}

Det er naturligtvis også en vanskelig situation plantør Ravn står i.

Han er selv ivrig jæger; men af den moderne slags. Han mener jagt bør udøves i overensstemmelse med nogle jagtetiske regler. Ravn lyder helt opgivende overfor problemet, når han videre siger: *Spørgsmålet kan synes at blive, om også vi i politiets passivitet, skal se statens tilkendegivelse af, at man i administrationen ikke*

Klitplantør Ravn, plantør i Hvidbjerg plantage 1938 – 1972, og kroejer Jessen, Morup Mølle.

tillægger jagtloven så megen værdi for samfundet, at det er ulejligheden værd at håndhæve den; men foretrækker at gøre den illusorisk ved at tie den ihjel!

Hvordan plantør Ravn forholder sig til konsortiernes jagtrettigheder, og den krænkelse af samme, der også var en konsekvens af den ulovlige jagt, er en anden sag. Man får indtrykket af, at de lidelser der bliver påført vildtet, berører ham i højere grad end krænkelsen af jagtrettighederne. *Det mishandlede vildt kan være ligeglad med om dets bøddel er vildttyv eller ej.* Sådan lyder Ravns slutbemærkning i brevet til Klitdirektoratet.

En avisartikel den 22.11.-1948 viser dog at klitplantør Ravn trods politiets lemældighed anmeldte ulovlig jagt - dels fordi de drev ulovlig jagt på Hvidbjerg klitplantages arealer, og dels fordi de drev jagt efter solnedgang. I avisen klager Ravn over at der drives ulovlig jagt i stort omfang i statens klitplantager. Det er særlig slemt med natjagt, hvor mange dyr bliver skamskudt og på grund af mørket, kan jægeren ikke finde det dyr der er anskudt, hvorfor de ligger og lider og dør.

Regnskabsbogen fra 1926

Den gamle regnskabsbog fra 1926, der befinder sig hos Lodbjerg Jagtkonsortium, giver mange forskellige informationer.

Hvem var medlemmerne de første år - hvad kostede jagten og hvilket vildt blev nedlagt?

Sygehuslæge Toft fra Vestervig, elektricitetsværksbestyrer Jensen, Bedsted, proprietær Sørensen, Irup, proprietær Sørensen, Vestervig Overgaard, doktor Lützhøft Christensen, Koldby, direktør Ussing, Aalborg, direktør Bendixen, Vestervig, dyrlæge Marrebæk samt dr. jur. Holger Federspiel, København, altså en 10 personer i alt. I 1931 kom cand. jur. Per Federspiel, søn af Holger Federspiel, ind i konsortiet. Der var ikke nogen særlig stor udskiftning blandt medlemmerne, og flere af dem var med i jagten gennem både 10 og 20 år.

Konsortiets økonomiske grundlag stammer dels fra kontingentet, som i Lodbjerg i 1930 ifølge regnskabsbogen ligger på 80 kr. om året, og dels fra de indtægter det nedlagte vildt ind-

		Indt.	Udgift
4-10-1931	Transport	256 00	70 46
"	Dats. For. Kuehus	80 00	"
"	do for 17 Høns	350	"
"	" " 1 Gaar	5 00	"
10-10	H. Federspiel,		
"	Jagthje for 1931	80 00	
"	Spise, do	80 00	
31-10	Lützhøft-Christen	80 00	
"	Dyrbare Marsk.	80 00	
"	Lise af Lodbjerg Plant.		300 00
9-11	Plante for Bedstede		
"	for Hønsene		50 00
17-11	Spise for V. Ørny		
"	Jagthje for 1931	80 00	
6-12	Andejagt til Landbrug		1 00
8-12	Jagthje for Lodbjerg		500 00
16-12	Boje Lidsk. højt for		
"	10 Høns.		20 00
"	Spise for Hønsene		
"	Spise	5 00	
"	Do for 10 Høns	2 00	
		751 50	941 46

Den gamle regnskabsbog fra 1926 giver mange informationer om jagten, jægerne og konsortiets økonomi. Den er udlånt af Lodbjerg Jagtkonsortium

bringer. Ikke overraskende koster råvildt dyrt - nemlig omkring 20 kr. i 1930'erne, hvor råvildtet stadig var sjældent; men faktisk er ræv lige så dyr, den afregnes også med 20 kr. Her spiller prisen på ræveskind sikkert en rolle. Der var dog også udgift i form af en flåning, der kostede 3,50 kr. Det mere talrige og almindelige vildt som hare koster 1 kr. og en agerhøne kostede 50 øre.

Men hvis man læser lidt mellem linjerne afslører regnskabsbogen også andre oplysninger.

Der ligger naturligvis en del spændende personlige historier vævet sammen med jagten i Thy, hvoraf blot enkelte bør nævnes her.

Et konsortiemedlem der var med i mange år var sygehuslægen fra Koldby, Lützhøft Christensen. Han havde været læge på Grønland en del år, og her lært at gå på jagt i den grønlandske natur. Han skrev en del artikler i Dansk Jagttidende under synonymet "Nakorsak". Et område i Hvidbjerg plantage er opkaldt efter ham under dette navn. Et andet konsortie-

medlem var elektricitetsværksbestyrer Jensen fra Bedsted, der i mange år er den der egentlig tegner konsortiet, og det er ham der tager sig af alle de praktiske ting. Proprietær Ifversen fra gården "Lyngholm" var også medlem af Hvidbjerg konsortiet i nogle år og var blandt initiativtagerne til at sætte kronvildt ud i Thy.

Fællesjagterne har krævet deltagelse af lokale klappere, og blev betalt i naturalier. Den 11. december 1927 er der blevet skudt 1 ræv og 2 harer på klappjagt, og de står opført som betaling til klapperne. Ved nytårsjagten den 6. januar 1929 blev der ganske vist ikke nedlagt noget vildt; men til gengæld kostede jagten en rydning med sneplow til 19,80 kr.

En stor post i økonomisk henseende er opførelsen af en jagtthytte og den tilbagevendende vedligeholdelse af den. En anden tilbagevendende post, er regninger fra Mørup Mølle Kro. Her holdt jægerne både deres møder og enhver selskabelighed. Kroejer Jessen var i øvrigt selv medlem af Hvidbjerg konsortiet. Regnskabet viser naturligvis også de nødvendige repræsentationsudgifter på blomster eller gaver i forbindelse med sociale begivenheder - f.eks. da jagtkonsulent Arvid Johansen blev gift; men der er også udgift til begravelser osv.

Jagtstatistikker

De jagtstatistikker som konsortiets medlemmer indberettede giver et godt indtryk af udviklingen i jagten og vildtet over tid. Den ældste optegnelse stammer fra 1931-32. De viser både statistik for Lodbjerg og for Hvidbjerg konsortier. Når man lægger statistikken for Hvidbjerg og Lodbjerg sammen viser det:

57 harer, 52 høns, 2 rådyr, 4 ræve, 2 fasaner, 16 snepper og 16 ænder samt en hermelin. Der var 10 jægere om at nedlægge vildtet. Sammenligner man med antallet af jagter er det meget forskelligt hvor ofte de enkelte konsortiemedlemmer går på jagt. Bestyrer Jensen fra Bedsted går ofte på jagt han var i 1933/34 på 19 jagter og nedlagde 57 stk. vildt. H. Federspiel og P. Federspiel, København var overhovedet ikke på jagt i denne sæson. Bendixen fra Vestervig var ligeledes en regelmæssig jæger hvorimod Brandi-Hansen fra København kun

	1931/ 1932	1935	1949	1950/ 1951	1951/ 1952	1968/ 1969	1989/ 1970	1970/ 1971	2001	2002	2003
Kronhjorte										1	2
Kalve										1	
Råbukke	1	2	1	7	6		2	2	8	14	9
Råer			1					1	10	10	9
Lam							1		2	13	1
Harer	16	20	22	15	10	2	3	1	8	4	7
Snepper	3		5	10	10	2	10	28	17	12	9
Bekkasiner						9	10	2			
Regnsponer							1				
Ænder						25	45	48	7	4	4
Agerhøns	22	9	15	12	5	1					
Fasaner	1	3	3			1					
Skovduer					1	13	27	9	1		
Gæs	8					1	2				7
Ræve	2	3		7	6	3	4		2	3	3
Ildere							14				
Skader						10	18	14			
Krager						12	38				
Forskelligt							2	8			
I alt	53	37	47	51	38	79	177	113	55	62	51

Lodbjerg-konsortiets jagtbytte i fire forskellige perioder. Det fremgår, at vildtet tidligere overvejende bestod af harer og agerhøns – et repræsentativt billede for de endnu nye klitplantager.

Illustration, vildtstatistik, Lodbjerg plantage.

var med på en enkelt jagt. Det viser at de lokale jægere naturligvis var dem der oftest gik på jagt.

Udsætning af urfugle i 30erne og kronvildt i 70erne

Et spændende og mere utraditionelt projekt var udsætning af urfugle i Hvidbjerg plantage. Ansøgningen til Landbrugsministeriet er signeret af H. Federspiel og A. Jensen og dateret den 2. januar 1931.

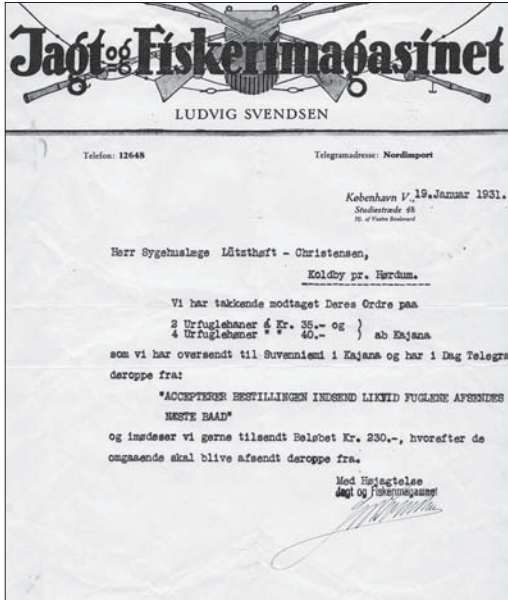
Egentlig var det Lützhøft Christensen, der tog initiativ til at købe og udsætte urfugle i plantagen.

I Lodbjerg konsortiet findes stadig de forskellige papirer, der dokumenterer handlen, som gik via Jagt- og Fiskerimagasinet. Selve fuglene – 2 haner og 4 høner var ikke uhørt dyre; men det var til gengæld ekspeditionen. De kom fra Finland og alle ankom levende. Alt i alt løb omkostningerne op i 313 kr.

I en artikel i Dansk Jagttidende i 1934 fortæller Lützhøft Christensen om projektet, og han beklager, at der ikke længere findes urfugle i Thy. Det har der ikke været i mands minde, fortæller han; men arealerne skulle være tilstrækkelig store til at bære en bestand. På det tidspunkt var der i Nordjylland ellers kun en mindre bestand af urfugle i Store Vildmose.

Lützhøft Christensen fortæller, at konsortiet søgte og fik økonomisk støtte til udsætning af flere urfugle i Thy, og samtidig blev der indført en særfredning af fuglene. I bogen "Urfuglen" fra 1943 skriver forfatteren Kay Westerskov, at forsøget med udsætning af urfugle i Thy ikke var nogen succes, for der fandtes i 1943 ikke en eneste urfugl.^{IV} Det er siden blevet påpeget, at de udsatte urfugle var finske skov-urfugle, der burde sikkert have været udsat danske urfugle, der jo ikke er skovfugle, men disse fugle kunne ikke skaffes, har Lützhøft Christensen oplyst.

Ordrebekræftelse fra "Jagt og Fiskerimagasinet" fra 1931 på køb af urfugle fra Finland.

Et andet men meget senere projekt, der bør nævnes her, var udsætning af kronvildt i 1977.

Enkelte stykker kronvildt var blevet set før. I 1942 så Lützhøft Christensen eksempelvis et pragteksemplar i Hvidbjerg plantage. Han beskriver oplevelsen i en artikel i Dansk Jagttidende. På daværende tidspunkt var der en voksende bestand af kronvildt i de Vest- og Sønderjyske plantager; men nord for Limfjorden og i Thy, var der kun strejfende kronvildt.

I 1967 var Jens Jørgensen, Vestervig på jagt i Skotland. Her havde han en storslået oplevelse af det skotske kronvildt. Sønnen Bjarne Jørgensen fortæller: *Det slog min far, at et lignende syn burde han opleve i Thy, hvis natur og forhold på mange måder mindede om det, han så i Skotland.* Jens Jørgensen tog hjem til Thy med sin drøm i bagagen og modnede den nogle år. I 1977 købte han så nogle enkelte kronvildt. Han betalte dem i første omgang af sin egen lomme, fortæller Bjarne Jørgensen. Det drejede sig om en hjort, en hind og dens kalv. To år efter blev den lille bestand forøget med 4 drægtige hinder. Lodbjerg og Stenbjerg konsortier m.fl. var blandt bidragerne.

Niels Erik Thøgersen med den først nedlagte hjort i Thy, dec. 1986. Foto Eigil T. Andersen.

Bestanden steg støt og roligt op gennem 1980erne. I Hvidbjerg plantage havde den gode betingelser takket være en kerne af tæt gammel bjergfyr og store lyngarealer. Den sær-

Jens Jørgensen med sit livs hjort – en flot 16-ender nedlagt i 1989. Jens Jørgensen var på det tidspunkt 71 år gammel.

fredning af kronvildtet, der var blevet indført af kronvildtet nordenfjords, havde selvfølgelig også sin store virkning. I 1986 blev det tilladt at skyde enkelte hjorte, men kun i en 14 dages periode. Den første hjort i Hvidbjerg plantage blev skudt ved Uglkjær, også kaldet "Muremesterkjar". Det var en seksender, nedlagt af Niels Erik Thøgersen, der var jagtlejer i den nordlige del af Hvidbjerg plantage (oplyst af Eigil T. Andersen).

Jagt i Thy som en familietradition

Konsortiemedlemmerne er i flere tilfælde familiemedlemmer hvor den ene generation afløser den anden - i tilfældet familien Federspiel fra København er det fjerde generation af jagtaktiviteter i Hvidbjerg. Familiens tilknytning til Thy går således langt tilbage, og de har stadig ejendom i Lyngby.

Hvidbjerg konsortiet havde de første år formænd der kom fra København – det gjaldt den første underskriver fra 1915 bogtrykker Hohlenberg og det gjaldt ligeledes de 2 næste formænd Carl Th. Levinsen og Holger Federspiel.

Holger Federspiel erhvervede allerede i 1916 et lille hus i Lyngby sammen med Carl Th. Levinsen og byggede senere det sommerhus som familien nu stadig ofte bruger.

At det blev Lyngby af alle steder skyldes uden tvivl en fælles jagtinteresse hos Federspiel og Levinsen, der kendte hinanden fra København. Thomas Federspiel fortæller, at hans farfar og Levinsen, der ledede Grosserer-Societets kontor for udenrigshandel i København, fandt en annonce, der udbød en ejendom i Lyngby til salg for 2000 kr. Handlen blev ordnet pr. telegram, og snart drog man op for at tage besiddelsen i øjesyn. Holger Federspiel erhvervede senere af de lokale fiskere et større landområde for 10 kr. pr. tønde land. Af jagtkontrakterne fremgår det at Holger Federspiel stod som jagtlejer fra 1925 og frem til han blev dræbt i en bilulykke i juli 1934.

Turen til Lyngby var lang fortæller Thomas Federspiel og undervejs overnattede familien i Struer. Derefter rejste de med tog og færge til Bedsted. Det sidste stykke fra Bedsted til Lyngby kørte man i hestevogn.

Efterhånden kom familien Federspiel til at

Tre generationer af jægere: F.v. Per, Thomas og Martin Federspiel, Lyngby 1973

kende en stor del af den lokale fiskerbefolkning, og de interesserede sig levende for byens historie.^{VI} Per Federspiel, der i lighed med faderen blev medlem af Hvidbjerg konsortiet, var en særdeles aktiv offentlig person og huset i Lyngby og den lokale befolkning blev en af de stabiliserende faktorer i hans aktive og omrejsende liv. I fiskerbefolkningen fandt han idealet af mennesker, der ville og kunne klare sig selv.^{VII} Her kom Per Federspiel livet igennem jævnlige for at nyde naturen, og ikke mindst for at gå på jagt – en interesse der tidligt blev en stor passion for ham. Thomas Federspiel fortæller: *Huset i Lyngby var et sted, hvor der kom mange mennesker – en af dem var den kendte journalist Andreas Vinding. Han skrev om huset, jagthunden Amaryllis og jagten i Hvidbjerg: "I åen findes krebs som koges i dild og giver appetit på livet. Moseanden flagrer hen over sivene. Amaryllis bringer den hjem i sin fugtige flab, og skønt hunden ikke forstår sig på vin, synes der i dens, brune gode, kloge øjne at stå skrevet ordet: Bourgogne."*

Per Federspiel gav jagtinteressen videre til sine to sønner, Herman og Thomas, der begge kom med i Hvidbjerg konsortiet. Selv under krigen blev der drevet jagt til trods for tyskernes tilstedeværelse. Thomas Federspiel fortæller: *Første gang jeg var med på jagt var i slutningen af juni 1943. Jeg var sammen med min far på pürsch. Det var jo for så vidt bemærkelsesværdigt, at man i 1943 kunne gå med en riffel på grund af tyskerne.*

*Drama i naturen. To hjorte omkommet under brunstkamp i Uglkjær.
Foto Finn Kobberø, Morup Mølle.*

Vildtparade i Lodbjerg plantage, engang i 1980'erne:

Fra venstre: Bjarne Jørgensen, Jens Jørgensen og bag Jens anes Christian Jørgensen fra Dragør (gæst). Helge Yde, Lars Raadal, Bernhard Tophus, Joseph Josephsen, Poul Hestbech, der endnu bærer hat, Tonny Sørensen, Henry Pedersen, Erik Østerskov, Vagn Brun og nærmest t.h. Villy Gotlieb.

Skjulte personer ikke nævnt. Foto: Eigil T. Andersen

Min far blev senere arresteret og sat i fængsel, og da var han jo af gode grunde afskåret fra at gå på jagt. Jeg var 7 år gammel da jeg var med på jagt, og jeg var med fordi jeg selv gerne ville. Det kunne aldrig falde far ind at tvinge mig – han var meget lidt dominerende. Min far skød, når det drejede sig om bukke, kun seksendere – det var han meget streng omkring. Dengang var mange af træerne ikke meget højere end mig.

Ifølge Thomas Federspiel er det i høj grad områdets specielle natur, der tiltrækker ham, og erindringerne om de steder, hvor han har tilbragt mange timer i selskab med sin far i Lyngby. Begge drev jagt med stående hund. Der var ikke så meget råvildt dengang. Til gengæld var der mange snepper, bekkasiner, ænder og ager-

høns. Selv holder han meget af at gå på pürsch på råvildt; men en god andejagt har også sin charme. Andejagt om efteråret, hvor vejret godt kan være dårligt, kræver tålmodighed og netop lyst til at opholde sig ude i den barske natur.

Thomas Federspiels to sønner er begge jægere og medlemmer af Hvidbjerg Nord konsortiet. Familien Federspiel er bare et eksempel på, at flere generationer inden for samme familie har drevet jagt i Thy.

Konsortiejagten i dag

Ifølge undersøgelsen Jagt i Danmark år 2000 deltager over 60 % af Danmarks Jægerforbunds medlemmer i jagtlaug eller jagtkonsortier med over 5 medlemmer. Der er ca. 1700 jægere i

F.v. Christian Jørgensen, Dragør, Kresten Yde, Aarup og Per Hansen, Helligsø

Thy som har løst jagttegn. Noget tyder på, at en stadig større del af medlemmerne i konsortierne i Thy faktisk også kommer fra Thy i modsætning til tidligere.

Der er i dag større forståelse for jagten; men på den anden side tager de fleste det som en selvfølge, at jægerne indretter sig på de andre grupper af naturbrugere, der færdes i naturen.

Det der motiverer en stor del af konsortiejægerne i dag er naturoplevelsen samt selvfølgelig spændingen og så spiller det sociale – den fælles jagtoplevelse en stor rolle. Formand for Lodbjerg Jagtkonsortium, Per Hansen, Hurup, der kom med i konsortiet i 1977, fortæller:

Jeg har en glødende interesse for jagt; men også for naturen generelt. Bare det at køre ude i skoven og følge naturen året rundt er en stor oplevelse. Så lærer man jo også en masse når man kommer på de her fællesjagter og lærer en masse nye mennesker at kende. I og med at jeg kan invitere folk med i Lodbjerg så bliver jeg også inviteret med en masse andre steder. Ser nye jagtterræner og nye mennesker osv. Der er meget socialt i det at gå på jagt.

Da man var en 18-20 år betød det jo alt om man fik skudt noget. I dag er det det mindste af det hele. Om man er på jagt og får løst et skud – ja det er jo egentlig lige meget.

Den bedste oplevelse jeg har haft var nok dengang jeg skød den første sommerbuk med riffel – det var en kæmpeoplevelse. Det var i 1979 og jeg kom jo med i 1977 i Lodbjerg.

Det med den gode jagtoplevelse – her en tidlig morgenstund kom jeg egentlig til at tænke på at jeg har oplevet så meget.

Den første gang jeg skød noget var som 16 årig, da havde jeg intet eget jagtgevær. Vi var ovre i Dover Plantage, hvor en ven havde jagt og der skulle jeg stå for en sneppe. Han går ind og hunden rejser sneppen og han råber så: Vær klar, der kommer en sneppe! Jeg skød sneppen. Det var det allerførste skud jeg afgav med jagttegn – og så skød jeg en sneppe. Jo det var en helt fantastisk oplevelse.

Fodnote:

^I Den traditionelle jagt kombineret med fiskeri er bl.a. beskrevet i artiklen Jagt som binæring til kystfiskeriet i Thy i Sydthy Årbog 2007 samt artiklen Ulovlig jagt i klitbrynet efter havmåger i tidsskriftet Fortid og Nutid 2007.

^{II} Brev den 15.10.47 fra plantør K. Ravn, Hvidbjerg klitplantage, Bedsted, til Klitdirektoratet i Vejers, Oksbøl.

^{III} et takkebrev den 12.07.-1947 skriver Jagt- og Skovbrugsmuseets bestyrer Henning Scheel til klitplantør Ravn at saksen med den fastsiddende knogle bør opsættes i museets samling til at understøtte hadet til de mennesker, der benytter den slags redskaber. Landsarkivet, Viborg.

^{IV} Oplysningerne stammer fra artiklen Plantagens jagt som er skrevet af Eigil T. Andersen, tidligere plantør i Lodbjerg og Hvidbjerg klitplantager i jubilæumstidsskriftet Hvidbjerg v. Aa Klitplantage 1892 – 1992.

^V Ifølge en artikel i Dansk Jagt var der 1975 en bestand på 3000 stk. kronvildt i Jylland.

^{VI} Lyngby er et udflyttersamfund som blev grundlagt af fiskere fra Agger i 1864.

^{VII} Oplysningerne stammer fra interview med Thomas Federspiel samt bogen: Federspiel. En dansk europæer, som er skrevet af forfatteren Ditlev Tamm.